

OP DRIFT

Van Cor Brockhoven verscheen eerder:

Oogluiken (2018)

Cor Brockhoven

Op Drift

Omslagontwerp

Margreet Borgman | Oranje boven, 's-Hertogenbosch

ISBN 9789402143485

Brave New Books, Amsterdam

© 2020 Cor Brockhoven

“The truth is vital, but without love it is unbearable.”

Paus Franciscus/Jonathan Pryce in *The Two Popes* (2019)

EEN

Het gedoe begon met een idee dat me niet meer losliet. Zo'n ingeving die eerst geniaal lijkt en die je later, als de schade nauwelijks is te overzien, doet twifelen aan je verstandelijke vermogens. Dat idee was een treffen met oude maten van de fabriek waar ik jarenlang werkte, staalfabriek Koninklijke Van Loenen.

Ontspannen op onze kleine boot had ik tijdens een week vakantie alle tijd gehad om te na te denken over een hernieuwd contact met de mannen. Ik moest niet te snel handelen wist ik, wetende dat een reünie of iets dergelijks een hachelijke onderneming kon worden. Anna kent mijn rancuneuze gedrag en had me elk contact ontraden. Dat was tegen de verkeerde persoon gezegd, want mijn eigenwijsheid is groot. Een familietrekje dat ik koester. Ik ben ervan overtuigd dat het me op belangrijke momenten een zekere voorsprong heeft bezorgd.

Toeval of niet, bij thuiskomst werd ik op mijn wenken bediend met een uitnodiging in mijn mailbox voor een fietstocht met oud-collega's. Ik grijsde er vrolijk bij.

De verlossing van mijn gekwelde geest was in zicht.

TWEE

Op de donkere overloop liep ik tastend naar de badkamer. De klink van deur piepte bij het openmaken. Ik vloekte vanbinnen over de ijzeren wetten die Anna had uitgevaardigd in dit bejaarde huis, waarvan het 's avonds sluiten van de badkamerdeur me voorkwam als een van de meest onnozele.

De badkamerspiegel bood een ontnuchterend beeld dat ik met grote ambivalentie bekeek: voor mijn bijna zeventig jaren zag ik er weliswaar geconserveerd uit met mijn donkere, krullende haar dat alleen aan de slapen grijsig kleurde, maar mijn geestelijke staat van zijn drong onmiskenbaar door in de man die nu voor me stond. Ik ontmoette zijn fletse ogen en bekeek, wat dichterbij de spiegel, mijn huid waarin mijn somberheid een grauwe was had achtergelaten.

Mijn eerste gedachten bij het wakker worden joegen me sinds kort schrik aan, terwijl ik juist enorme behoefte had aan positieve gedachten, aan zuurstof voor een nieuwe dag. Het waren spinsels over onverstandige dingen die ik had begaan, mensen die ik wist te kwetsen. Een gordiaanse verknoping van gebeurtenissen, herinneringen en niet uitgevoerde plannen huisden in dat hoofd. Er was ontegenzeggelijks iets sombers in mij geslopen, iets wat nooit meer weg leek te gaan. Het had zich ingenesteld, als de worm die ongevraagd bij de appel was ingetrokken. Mijn geest leek soms te zijn afgezonken in een moeras van halfvergane

herinneringen. Er zijn mensen die verlangen naar zo'n tijdelijk moeras en kopen zelfs pillen om in die toestand te geraken. Ik wilde juist scherp blijven.

Daarbij begon mijn lichaam te haperen. Ik merkte het aan mijn conditie. Op mijn racefiets werd ik ingehaald door opgewekte bejaarden, glimlachend op hun elektrisch aangedreven fietsen. Ik ging nog harder trappen en met een triomfantelijke blik wist ik de voorsprong te heroveren, met een geraspte keel van de inspanning als gevolg. En om nog wat beklaglijks te noemen: het rechterbeen wilde af en toe niet meer meedoen.

Op die mindere momenten was ik niet opgewassen tegen de aanzwellende kritiek van Anna over alledaagse dingen in huis die volgens haar fout liepen. Werkschoenen die op de keukenmat waren achtergelaten, bonte kleren in de wasmand voor de witte was. Ik had zowaar de verkeerde yoghurt gekocht, niet wetende dat dat überhaupt mogelijk was.

Het was de ballast uit het verleden die aan me ging trekken, me de regie ontnam. Inmiddels leidde het leven mij in plaats van andersom.

Ik was begonnen filosofische boeken te lezen over levenskunst, omdat ik hunkerde naar een wending in mijn leven. Al dat lezen viel me eerlijk gezegd tegen. Ik deinsde terug voor de theoretische teksten. Hoogdravend geleuter, dat was het; in vergelijking las de Bijbel als een reisroman. De verhandelingen gaven me geen zicht op het inlossen van mijn zeurende verlangen het roer eens om te gooien en niet alles te herhalen, terwijl ik aan mijn derde levensfase begon. Met enige beheersing van de levenskunst kon dat verlangen werkelijkheid worden las ik, maar het bleef een abstract begrip voor me, weggelegd voor superintellectuelen. Wat ik zocht was een zelfhulp-gids met

praktische adviezen. Ik mocht dan wel graag opscheppen over mijn intellectuele vermogens (soms wat al te nadrukkelijk, op het gênante af vond Anna); dit soort teksten ging al gauw boven mijn pet. Maar ik gaf niet op.

En alhoewel ik op sommige dagen in somberheid was gehuld, gaf het idee voor de fietstocht me energie. Het begon dus met dat mailtje van een paar oud-collega's van de buizenfabriek waar ik jaren had gewerkt: een groot staalbedrijf met een paar duizend werknemers, dat pal aan de haven lag, zodat schepen langszij konden om de stalen reuzen naar bestemmingen in Nederland, België en zelfs tot in Midden-Frankrijk te vervoeren.

Een jubileum van de bedrijfswielerclub zat eraan te komen. Of ik interesse had met de twee een team te vormen. De Limburgse heuvels vormden het uitdagende tracé voor een tweedaagse.

Een paar jaar geleden kreeg ik mijn pensioen. Al gauw gingen contacten verloren of verwaterden ernstig. Ik moet toegeven dat ik zelf nauwelijks moeite had gedaan het contact te onderhouden met als excuus dat ik te druk was met andere dingen, zoals het opknappen van een klein plezierjacht dat ik direct na mijn pensionering voor een habbekrats van ons spaargeld had gekocht.

Maar dat was niet de ware reden dat ik met gespeeld enthousiasme op de uitnodiging inging. Destijds was ik warmhartig uitgezwaaid door mijn ploeg, maar daar gingen pijnlijke jaren aan vooraf. Waarom zou ik de mannen vandaag dan willen ontmoeten, bijna drie jaar na mijn vertrek? Wilde ik alsnog bejubeld worden, verwachtte ik een soort rehabilitatie?

Niets, helemaal niets durfde ik te verwachten.

De drang om mijn verhaal nog eens te doen, dat was de reden. Maar sterker nog was de drang een daad te stellen. Het gevoel dat ik te laat kon zijn, niet wetende waarvoor.

Zo'n missie had haar risico's, daarvan was ik me bewust. Mijn schroom om hen in de ogen te kijken had ik overwonnen, na een ongemakkelijk afscheid. Tegelijkertijd boezemde het weerzien me angst in. Ik was bang voor mezelf.

Ik zag de neerbuigende blikken van de mannen in de fabriek voor me. Mannen in blauwe overalls met roestige gezichten die gniffelden om mijn grootse verhalen over de binnenscheepvaart. In het pauzehok, aan de zijkant van de productiehallen, roerde ik de hard geworden melkpoeder door mijn koffie en liet het cynisme over me heen komen.

Vandaag zouden mijn oud-collega's Martin en Jannes het mij ronduit in mijn gezicht zeggen, zoals goede kennissen doen als ze elkaar lang niet hebben gezien en een paar glazen wijn of bier de gène hebben verdreven. Prachtige verhalen Maarten, maar waarom werkte je dan in die godverlaten fabriek? Wat bezielde je om zolang die metaalgeur op te snuiven, die doodmakende geur die in je poriën kroop waardoor ook anderen konden ruiken wat voor werk je deed?

Ik wist niet of mijn huid dik genoeg zou blijken om het misprijzen te doorstaan. Maar ach, misschien viel het mee. Met beide mannen deelde ik mijn liefde voor het wielrennen, wat jaarlijks uitmondde in een nek-aan-nekrace tussen ons tijdens een wedstrijd voor het goede doel, georganiseerd door de wielclub. En hoewel ik tegelijkertijd ook hun leidinggevende was geweest, onderhield ik destijds met die twee toch een wat andere werkrelatie, wat dan wel geen vriendschap was, maar iets van wederzijdse genegenheid in zich had.

Vandaag nam ik me voor om mijn gezonde verstand te laten winnen, al wist ik niet of ik daarvoor in de stemming zou raken.

Vanuit de badkamer sloop ik de trap af over de geluiddempende vloerbedekking en verorberde in onze keuken mijn dagelijkse ontbijt van melk en muesli. De kat miauwde om eten af te dwingen. Om de stilte te heiligen, gaf ik meteen gehoor aan de klaagzang van het beest. Max kon het niet helpen dat ze hem als te vroeg geboren kitten van een boerderij hadden meegenomen terwijl het leven duidelijk al uit het beestje wegsijpelde in de kartonnen doos waarin de eigenaar het had achtergelaten. Anna smolt van medelijden bij het aanzien van het kreupele katje. Nu was zijn honger niet te stillen en groeide hij uit tot een obese kater. Anna verzorgde Max met bijna professionele mantelzorg, hetgeen ik opvatte als een vrijbrief me zo weinig mogelijk om het dier te bekommeren.

Gehuld in fietskleding, met in m'n rugzak een lunch, drinken en kleding voor na de fietstocht, trok ik de achterdeur dicht en kroop in de auto achter het stuur. Hoewel ik zo zachtjes mogelijk was vertrokken, wist ik dat Anna met open ogen in bed lag en de verschillende geluiden in zich opnam. Zo meteen, als het doffe geronk van de motor zich oploste in de straat en ik eindelijk op weg was, zou ze verder slapen.

Bijna veertig jaar huwelijk creëerde een draaiboek met routines.

Ik sloot het portier van de auto en bleef zitten, mijn beide handen stevig om het stuur geklemd. De secondewijzer van een klokje, dat bijna zeven uur aanwees, maakte het enige hoorbare geluid. Het zonlicht, meer oranje dan geel, wierp een lange schaduw over het gazon. Voor de auto liep een roodborstje rond op het bemoste scheepsanker dat we hadden meegenomen bij de verhuizing van het appartement bij de haven naar dit twee-onder-een-kap-huis aan de andere kant van de stad.

Mijn lichaam voelde moe. Ik was geen ochtendmens, nooit geweest ook. Als ik in de fabriek aankwam, zei ik het eerste uur niets. Ik nam me voor bij aankomst in het hotel eerst een paar koppen koffie te drinken om wakker te worden.

Mijn darmen maakten een rommelend geluid, ik voelde een paar steken in mijn zij. Met mijn vingers op het stuur tikkend vroeg ik me af of ik de afspraak nog kon afzeggen. Wat een dwaze gedachte. En laf bovenal. Wat was dat toch dat ik me steeds wilde onttrekken aan het sociale leven? Wat maakte ontmoetingen zo spannend?

De gedachten aan pijn voerden me naar de uitvaart van een jongere broer, een paar jaar geleden. Een nogal plotselinge dood. Een sportieve man die bezweek aan een hartaanval. De hele familie van twaalf broers en zussen in rep en roer, want een erfelijke aandoening leidde hem vroegtijdig naar de dood. Amper zestig jaar werd hij. Een neef bood Anna en mij aan ons op te halen voor de begrafenis. Ik vatte het aanbod aanvankelijk als beledigend op: alsof wij beiden, op dat moment midden zestig, niet meer in staat waren zelf te rijden. Maar we waren niet opgewassen tegen de vastbesloten vriendelijkheid waarmee de neef bleef aandringen. Met een nieuwe, voor mij ongewone zenuwachtigheid wachtten we met onze jassen aan op de chauffeur.

Dat was de eerste keer geweest dat ik overwoog iets af te zeggen, hoewel ik daarover laf zweeg tegen Anna. Wat ik me messcherp herinnerde: het staren naar de wijzers van mijn horloge. Elke minuut bedacht ik of het nog kon: bedanken voor het aanbod en thuisblijven. Het voelde als een tijdbom, alsof met elke beweging van de secondewijzer een gevaar dichterbij kwam, iets tot ontploffing zou raken. De aderen in mijn nek zwollen aan zodat de boord van mijn nette, witte overhemd begon te knellen en ik rood aanliep.

‘Heb je het te warm in je pak, lieverd?’ had Anna zorgzaam gevraagd. ‘Doe je jasje dan nog even uit, hij is er toch nog niet.’

Ik had geknikt maar hield mijn jasje aan en weigerde het bovenste knoopje van mijn hemd open te maken.

Tijdens de kerkdienst schoof ik van tijd tot tijd ongemakkelijk over de harde banken, vouwde de laatste pagina van de liturgie om tot een soort zeilbootje en probeerde te luisteren naar de verhalen van familieleden over het leven van mijn broer. Ik kon er mijn aandacht niet bijhouden. Een enkele zin over de jaren thuis op het schip voerde me acuut naar die momenten, waarbij ik innerlijk lachte om maffe situaties waarin mijn broer zich had gewrongen, zoals de aanschaf van een oldtimer toen hij ging studeren. De gedachten tolden door mijn hoofd als een computer met te weinig rekensnelheid.

Een neef, de zoon van mijn overleden broer, nam het woord. Een dertiger in driedelig grijs pak. Verrek, hij leek op mij in mijn jonge jaren. De neef sprak meer over zichzelf dan over zijn vader. Succesvolle jongen die geld met geld had gemaakt op de beurs. En iemand met hersens, ja. Maar die heb ik ook, dat was nooit ontkend. Ik was niet zomaar naar het gymnasium gestuurd. Met een nagel probeerde ik verbeteren een sneetje in de houten kerkbank te maken. Het werd me te warm nu, het boordje knelde. Wat een snoever eigenlijk die jongen, wie dacht hij wel wie hij was?

De zachtmoedige blik van Anna herinnerde ik me nog, maar daarna kwam ik bij bewustzijn in de sacristie, liggend op de koude hardstenen vloer. Naast Anna keek ik versuft een paar andere familieleden in de ogen. Liefdevol depte ze een natgemaakte theedoek die werd aangereikt door de koster, op mijn voorhoofd. Ik kon me niets herinneren van een flauwte. De gespannen drukte in mijn hoofd was verdwenen.

Mijn beide handen liet ik over het stuur glijden alsof ik het koude leer moest opwarmen. Het was fris in de auto. Stoelverwarming behoorde niet tot de standaarduitrusting van m'n gedaateerde Peugeot. Anna kon mopperen over de onbetrouwbaarheid van het voertuig, maar dat vond ik zeer onterecht. Steeds weer kwam ze op de proppen met die ene keer, die kerstavond dat ze kwamen stil te staan op de snelweg terwijl het notabene ook nog ijzelde. De wegwacht kreeg de auto weer aan de praat, maar te laat om mijn dochter Susan van het vliegveld te halen.

Susan, mijn oogappel. Een maand te vroeg geboren; het babylijfje zat bij de geboorte nog dik onder de huidsmeer. Met grote, wakkere ogen keek ze haar ouders aan terwijl ze, gesteund door een stevige arm van een verpleegkundige, het lichtblauwe badje werd uitgetild. Die wakkerheid zou ze nooit meer kwijtraken. Wat bewonder ik haar doorzettingsvermogen en die verrekt aantrekkelijke autonomie die ze bezit. Ze lijkt regie te hebben over haar leven. Susan zet de dingen naar haar hand, bijna alles wat ze wil lijkt haar te lukken.

Ik knikte tevreden bij die gedachte terwijl het roodborstje nu op de motorkap vlak voor me op en neer hupt.

Susan is een sterke vrouw, misschien kan ze het daarom wel zo goed vinden met haar moeder. Ze heeft meer ruggengraat dan mijn zoon Luc, die zich slachtoffer voelt van het schoolsysteem waarin hij naar eigen zeggen gevangen zit, maar nog altijd genoeg verdient om zijn woonboot in de buitenhaven om te toveren tot een designpaleisje. Klagen doet hij het liefst tijdens een verjaardagsfeestje met familie erbij. Zijn leven is nog niet zo beroerd, maar dat komt niet over mijn lippen. Maar als ik tegenwoordig met Luc een kunsttentoonstelling bezoek, omdat Luc dat goed voor mij vindt, transformeert hij van een gespannen middelbareschoolleraar in een levenslustig, enthousiast mens

die kan genieten van het licht-donkereffect in een Rembrandt of de melancholie in een Breitner. Die openheid tussen ons is me dierbaar. Luc bedoelt het altijd goed, maar zijn al te ijverige hulp pakt weleens averechts uit. Alsof ik dement of verminderd toerekeningsvatbaar ben geworden. Op slechte momenten denk ik trouwens dat hij gelijk heeft.

Langzaam moest ik vertrekken om mijn fietsvrienden niet te laten wachten. Dat wist ik maar al te goed, maar de gedachten die me in de auto hielden, bleken sterker.

Mijn deelname aan de fietstocht leek op dit moment een dwaze gedachte. Ik legde mijn hoofd op mijn armen, die nog steeds het stuur omklemden, en probeerde voor even niets te denken, niets te voelen. In het handschoenenkastje lag een aangebroken strip van een kalmerend middel. Ik keek naar de greep van het kastje maar durfde geen tablet te nemen, bang voor een sufheid die het autorijden zou belemmeren en me nog meer mijn scherpte benam.

Ik zette de radio aan en vond een zender met popmuziek uit de jaren zeventig. Het harde geluid verbrak de stilte in de auto als iemand die een zware deur naar een popconcert opent.

Boven ging het licht van de slaapkamer aan. Ik zag Anna geeuwend voor me. Meteen startte ik mijn auto en reed behoedzaam onder de carport vandaan.

DRIE

In geen jaren was ik in de stad geweest waar ik als puber mijn eerste langspeelplaten kocht en korte tijd het gymnasium bezocht.

De auto parkeerde ik een paar straten van het hotel verwijderd. Het kwam me wel uit dat er te weinig parkeergelegenheid bij het hotel was, zo kon ik mijn benen nog even strekken. Voorzichtig haalde ik m'n racefiets van het rek achter de auto. De pedalen, het rood-zilveren frame en de wiellagers zagen er fonkelnieuw uit, niet omdat de fiets zo nieuw was maar omdat ik er weinig mee op pad ging. Ik betrapte me op de kinderlijke gedachte dat mijn oude maten vast onder de indruk zouden zijn van dit materiaal.

Ik bleef even staan, vlak bij het hotel, uitkijkend over het imposante, voormalige klooster uit het begin van de twintigste eeuw. De donkerrode banieren met een goudkleurig logo wapperden langs de gevel. Ernaast ving een vlag met het logo van Van Loenen de stevige wind op. Voor de trappen lag een rode loper; aan beide zijden markeerden twee dikke touwen de exclusieve toegang tot het hotel. Luxe voor de elite.

Verbaasd had ik vooraf het buitenissige hotelaanbod bekeken dat de organisatie had uitgezocht (waren alle accommodaties vol of was dit de nieuwe norm voor de middenklasse?) en wellicht iets te enthousiast gereageerd naar Martin en Jannes. Die mij als manager van de logistieke afdeling bij het bedrijf altijd al argwa-

nend hadden bekeken door het milieu waar ik uit voortkwam en mijn nette manier van praten. Ik had helemaal niets van een arbeider. Daar kwam ongetwijfeld nog een reactie op: hoezeer ik wel paste in dit decor.

De straat overstekend herkende ik van een afstand een aantal collega's. Algauw zag ik Martin en Jannes. Martin wierp ik een joviale zwaai toe. We begroetten elkaar met een glimlach die welwillendheid deed vermoeden. Martin, bijna twee meter lang, stond ongemakkelijk naast Jannes, wiens buikomvang fors gegroeid was nadat ik hem voor de laatste keer had gezien. Het krap zittende, bont geruite overhemd met korte mouwen schreeuwde ongemak. Zwijgend keken beide mannen mij aan, alsof ze op een curiositeit waren gestuit. Ik voelde me ineens naakt in mijn fietsbroek, waarvan het zeemleer te ver naar voren stak en die mijn witte onderbenen benadrukte. De fietsmaten staarden hun oude manager meewarig aan, terwijl ze zwegen. Ik hield mijn hoofd een beetje schuin en stond daar maar wat ongemakkelijk te zijn, me bewust van mijn dikke brillenglazen in het zilverkleurige montuur. De twee keken me meelijwekkend aan, zoals je een eenzame hond op straat aantreft. Ik had genoeg van het ongemak en stelde met opgewekte stem voor in te checken en een kop koffie te drinken.

In het restaurant was modern, luxe meubilair neergezet, dat wonderwel goed mixte met de architectuur van begin twintigste eeuw. De kruisbogen boven de hoge gangen, het roomkleurige tegelwerk met zwarte randen, de royale trappen en het ambachtelijke metselwerk (met diverse soorten geglazuurde stenen) droegen bij aan een kerkelijke sfeer. Het gebouw leek qua architectuur op mijn oude middelbare school. Vooral de luxe viel me op; in mijn schooltijd waren strengheid en soberheid de norm. Nu herinnerde ik me ineens de geelbruine randen in de toilet-

potten, de stank van urine die zich in de voegen van de tegels had genesteld en de weeë geur van dampende middagmaaltijden. Hier was mijn aversie voor bloemkool ontstaan.

Aan een rond tafeltje dronken we koffie. Ik zag aan hun rondlolende ogen dat ook Martin en Jannes niet gewend waren om dit soort hotels te bezoeken.

Ik wist niet goed hoe het gesprek op gang te krijgen, en daarom begon ik maar over mezelf. Eerst kuchte ik, puur voor de vorm.

‘Vreemd voor me om hier te zijn, hoor. Hier verderop staat mijn oude middelbare school met ongeveer dezelfde architectuur. Dat roomse, je weet wel.’

‘Maar vertel ’s, hoe is het met jullie?’ vroeg ik met oprechte belangstelling.

De mannen keken elkaar eerst even aan, waarna Martin iets vertelde over zijn jongste kleinkind. Hoe hij zijn vrije tijd doorbracht als grootvader-oppas en met het spelen van dart in de enige kroeg van het dorp waar hij nog steeds woonde. Het onderhoud van zijn grote tuin deed hij met tegenzin. Zijn gezicht straalde nog steeds kracht uit, observeerde ik. Het kwam vooral door Martins stevige kaaklijn, zijn opgeschoren coupe en de rode konen op zijn wangen. Daarbij was hij nogal gebruind, wat me deed vragen of hij veel op vakantie ging. Ze gingen tweemaal per jaar naar een zonnig eiland, meestal zonder de kinderen.

Martin was een makkelijke prater, het ijs begon te breken. Ik herkende weer zijn ongecompliceerde manier van doen, niets leek een probleem. Dat gaf lucht.

Jannes leed een vergelijkbaar leven, hoewel hij er bewust voor had gekozen in een appartement te gaan wonen aan de rand van de binnenstad, zodat ze snel bij de winkels waren. Ik bekeek nu zijn borstelige kapsel. Het leek erop dat de kapper een mindere dag had gehad toen hij Jannes laatst knipte.

Zijn gezondheid liet te wensen over; bronchitis hield hem geregeld thuis. Daarbij was hij 'wat aan de dikke kant' zoals hij het eufemistisch formuleerde, hetgeen hem onder behandeling van een diëtiste had gebracht. Hij was verzot op snacks, frituurde soms 's nachts, aan het einde van een lange televisieavond, heimelijk nog een paar kroketten. Van deze heimelijke genoegens maakte hij geen enkel geheim. Hij lachte er wat onbenullig bij. De voedingsdeskundige had er geen goed woord voor over en hield hem een scenario voor waarin hij nog maar een paar jaar had te leven. Hij trok zijn schouders erover op en zijn borende lichtblauwe ogen wachtten mijn reactie af, die niet kwam.

'Goed idee om dit te organiseren', zei Martin op enthousiaste toon waarbij Jannes instemmend knikte. 'We fietsen nog altijd en dan zijn de heuvels hier in het zuiden wel een mooie uitdaging', grinnikte hij met gevoel voor understatement. 'Nu maar hopen dat Jannes genoeg lucht krijgt'. Aan het gezicht van Martin kon ik zien dat hij die toevoeging niet grappig bedoelde.

Het werk in de staalfabriek en de aanleiding voor dit weerzien kwamen niet ter sprake, ook niet bij een tweede rondje koffie. Ik wilde het onderwerp zo lang mogelijk vermijden. Het ijs leek na een tijdje definitief gebroken en ik kreeg warempel het gevoel dat de mannen het weerzien op prijs stelden.

Langzaam, met kleine slokken, dronk ik mijn koffie op terwijl de mannen zich in de toiletruimte omkleedden omdat de kamers nog niet beschikbaar waren.

Door de klassieke, houten draaideur was het een komen en gaan van gasten. Starend naar de ronddraaiende deur vroeg ik me af hoe ik mijn frustraties over vroeger vandaag in toom kon houden. Nu voelde ik sympathie en ervoer ik iets van een oud kameraadschap, maar dat zou zomaar kunnen omslaan. Ik kende mezelf inmiddels wel. Ik besepte ook wel dat Martin en Jannes

mijn driftbuien niet vergeten waren. Als mijn woorden in de fabriek onmachtig bleken, kon ik uitbarsten in woede en werd het me zwart voor de ogen. Je kon dan maar beter dekking zoeken of het risico nemen dat een stuk metaal je hersens verbrijzelde. Verstandig was het dat we gingen fietsen en ik m'n energie kwijt kon. Het was geen garantie, maar gaf me enigszins het gevoel dat een emotionele eruptie niet voor de hand lag.

De organisatie had een gevarieerde route door het heuvel-landschap uitgezocht. Een paar lichte cols zaten ertussen, genoeg om je in het zweet te rijden en tegelijkertijd konden we voldoende rekening houden met de conditie van Jannes. En de route paste zo ook nog bij de ambitie die ik legde in het drinken van een biertje in plaats van in de sport.

In de mailwisseling voorafgaand aan de tour had Jannes al zijn fysieke grenzen aangegeven. Mochten ze een ambitieuze route kiezen, prima, maar dan zonder hem. Dat is wat ik beslist niet wilde; ik schatte in dat juist Jannes vandaag een bemiddelende rol kon spelen als dat nodig was. In een rustig tempo reden we zuidwaarts. De weg was nog vlak. Martin fietste voorop, maar na een tiental kilometers liet ik me terugzakken en gunde Jannes een koppositie.

Het was als in de fabriek. Als voorman moest je niet altijd het mooie en vooral schone werk willen doen. Ook anderen moesten die rol krijgen, als tegenwicht voor het metaalstof dat bij sommige slijpwerkzaamheden onvermijdelijk in je neus kroop. Niet dat er ooit iemand uit m'n team zag hoe ik probeerde rechtvaardig te zijn. Men had al gauw een mening over mij gevormd en dat was doorslaggevend geweest voor mijn kansen er een succes van te maken.

Kort na mijn aantreden belegde ik een werkoverleg, boven